

Sygn. akt VIII Pz 77/15

POSTANOWIENIE

Dnia 2 listopada 2015r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Teresa Kalinka

Sędziowie SSO Jolanta Łanowy

SSO Grażyna Łazowska

po rozpoznaniu w dniu 2 listopada 2015r. w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. B., D. K., M. Z.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w K. Oddziałowi KWK (...) w R.

o przywrócenie warunków płacy i pracy

na skutek zażalenia powodów M. B., D. K., M. Z.

na postanowienia zawarte w punktach 2, 4 i 6 wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 13 listopada 2015r., sygn. akt IV P 3490/14 o odstąpieniu od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego

postanawia

oddalić zażalenie

(-) SSO Jolanta Łanowy (-) SSO Teresa Kalinka (-) SSO Grażyna Łazowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

UZASADNIENIE

Powodowie domagali się od pozwanej (...) S.A. w K. uznania bezskuteczności wypowiedzenia im warunków pracy i płacy w części dotyczącej uprawnienia do bezpłatnego węgla z chwilą odejścia na emeryturę, rentę lub korzystania ze świadczenia przedemerytalnego. Wobec upływu okresu wypowiedzenia wnieśli o przywrócenie im dotychczasowych warunków pracy i płacy

Pozwana w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództw, argumentując że prawo do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych wynikało z porozumienia zawartego ze związkami zawodowymi w dniu 20 grudnia 2004r., które to porozumienie jest porozumieniem zbiorowym i mają do niego odpowiednie zastosowanie przepisy prawa pracy o układach zbiorowych pracy. W dniu 19 września 2014r. zarząd pozwanej podjął decyzję o likwidacji deputatu węglowego dla byłych pracowników od dnia 1 stycznia 2015r., a następnie zawiadomił o tym organizacje związkowe. Pozwana wskazała, że zgodnie z art. 2417 kp może rozwiązać układ zbiorowy pracy, a więc

także porozumienie zbiorowe. Nadto jeżeli może wypowiedzieć te akty w całości, to tym bardziej może zrobić to w części. Pozwana podniosła, że zachowała także procedurę wypowiedzeń zmieniających.

Sąd Rejonowy ustalił, że powodowie są pracownikami pozwanej zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę, a pracę świadczą w KWK (...).

W dniu 20 grudnia 2004r. zarząd pozwanej zawarł ze związkami zawodowymi porozumienie, w ramach którego w załączniku nr 14 uregulowano uprawnienia do bezpłatnego węgla dla emerytów, rencistów i innych uprawnionych osób.

Uchwałą nr (...) z dnia 19 września 2014r. zarząd pozwanej podjął decyzję o likwidacji prawa emerytów, rencistów i innych uprawnionych do bezpłatnego węgla poczynając od 1 stycznia 2015r. i wypowiedział zachowując trzymiesięczny okres §10 porozumienia z dnia 20 grudnia 2004r. oraz jego załącznik nr 14. Wypowiedzenie doręczono wszystkim organizacjom związkowym, które podpisały porozumienie z dnia 20 grudnia 2004r.

Nadto uchwałą nr (...) z dnia 16 października 2014r. zarząd pozwanej przyjął regulamin wypowiedzeń zmieniających.

Pismem z dnia 29 października 2014r. pozwana zawiadomiła Komisję Zakładową (...) KWK (...) o zamiarze wypowiedzenia warunków umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony w części dotyczącej uprawnień do bezpłatnego węgla z chwilą odejścia na emeryturę lub rentę lub korzystania ze świadczenia przedemerytalnego nabytego bezpośrednio po zakończeniu pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Jako przyczynę złożenia wypowiedzeń wskazała trudną sytuację ekonomiczno-finansową spółki i zagrożenie upadłością, odniosła się także do uchwały zarządu nr 875/201 z dnia 19 września 2014r. Zawiadomienie zawierało także wykaz pracowników objętych zamiarem wypowiedzenia. Wśród tych pracowników wymienieni zostali wszyscy powodowie.

W odpowiedzi na powyższe zawiadomienie związek zawodowy nie wyraził zgody na wypowiedzenie warunków umowy o pracę w części dotyczącej deputatu węglowego dla byłych pracowników pozwanej. Wskazał, że działania pracodawcy stoją w sprzeczności z konstytucyjną zasadą praw nabytych. Nadto wypowiedzenia te są przedwczesne, bowiem porozumienie z dnia 20 grudnia 2004r. w dacie przeprowadzania konsultacji i dokonywania wypowiedzeń nadal obowiązuje.

W dniach 21 i 24 listopada 2014r. pozwana wypowiedziała powodom warunki umowy o pracę w części dotyczącej uprawnienia do bezpłatnego węgla z chwilą odejścia na emeryturę lub rentę lub korzystania ze świadczenia przedemerytalnego odwołując się do ustawy z dnia 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników. Jako przyczynę podjęcia takiej decyzji wskazała trudną sytuację ekonomiczno – finansową spółki i zagrożenie upadłością.

Wyrokiem z dnia 13 sierpnia 2015r. sygn. IV P 3490/14 Sąd Rejonowy w Zabrzu oddalił w pkt 1, 3 i 5 powództwa. W pkt 2, 4 i 6 wyroku odstąpił od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego.

W ocenie Sądu Rejonowego roszczenie powodów nie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem pozwana de facto nie wypowiedziała im warunków płacy.

Sąd Rejonowy powołał się na treść art. 42 kp i wskazał, że przepis ten może wyłącznie dotyczyć warunków pracy lub płacy pracownika.

Sąd wskazał, że u pozwanej obowiązywały odrębne regulacje dotyczące nabywania prawa do deputatu węglowego dla pracowników, które nie zostały zmienione i stanowią element treści stosunku pracy łączącego strony oraz regulacje dotyczące nabywania prawa do deputatu węglowego przez byłych pracowników pozwanej, które zostały wypowiedziane przez jedną ze stron porozumienia z dnia 20 grudnia 2004r. W ocenie Sądu Rejonowego pozwana dokonała wypowiedzenia zmieniającego w przedmiocie elementu, który nie wchodził w ogóle do treści stosunków pracy, jakie łączą ją z powodami. Wypowiedzeniu zmieniającemu podlegają bowiem warunki pracy i płacy wynikające

z umowy o pracę. Deputat węglowy dla emerytów i rencistów miał natomiast swoje źródło w porozumieniu z dnia 20 grudnia 2004r. i nigdy nie stanowił elementu treści stosunku pracy.

Sąd Rejonowy wskazał, iż brak również podstaw do zastosowania art. 241¹³§2 kp. Regulacja ta ma zastosowanie tylko wobec osób pozostających w zatrudnieniu oraz w zakresie tych elementów treści umowy o pracę, które zostały do niej inkorporowane.

W ocenie Sądu Rejonowego brak było podstaw do sięgnięcia po wypowiedzenie zmieniające w niniejszej sprawie. Po pierwsze powodom wypowiedziano prawo do świadczenia, które w ogóle nie było im należne jako pracownikom, a prawo do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów powstawało dla nich ewentualnie dopiero po ustaniu stosunku pracy. Z chwilą natomiast rozwiązania, czy wygaśnięcia umowy o pracę przestają strony tego stosunku obowiązywać łączące je postanowienia, a wynikające z umowy o pracę, w tym określone prawa i obowiązki. Natomiast uprawnienia do świadczeń dla byłych pracowników mogą wynikać z powszechnie obowiązujących przepisów prawa lub autonomicznych źródeł prawa pracy, jakimi są na przykład porozumienia zbiorowe, czy układy zbiorowe pracy. Podstawą prawną takich uprawnień nie może być umowa o pracę, która z chwilą ustania zatrudnienia przestaje łączyć strony.

Nadto Sąd wskazał, że gdyby prawo do deputatu węglowego dla byłych pracowników stanowiło element treści stosunku pracy i wiązało pracodawcę do chwili jego wypowiedzenia w trybie art.42 kp lub zawarcia porozumienia zmieniającego, to pozwana nigdy nie mogłaby wypowiedzieć tego świadczenia osobom, które nie pozostawały już w stosunku pracy, a na dzień przejścia na emeryturę lub rentę miały prawo do deputatu dla byłych pracowników. Nadto oznaczałoby to przyjęcie fikcji, że pomimo tego, że umowa o pracę przestała wiązać pracownika i pracodawcę nadal obowiązują jej niektóre postanowienia. Taka konstrukcja prawna nie znajduje potwierdzenia ani w przepisach prawa pracy, ani prawa cywilnego.

Zdaniem Sądu I instancji wypowiedzenie pracownikom prawa do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów było całkowicie bezprzedmiotowe, gdyż pozwana wypowiedziała powodom prawo do świadczenia, które nie stanowi elementu treści stosunku pracy.

W takim stanie rzeczy Sąd Rejonowy oddalił roszczenia powodów, bowiem nie można było przywrócić im prawa do świadczenia, które nie było świadczeniem ze stosunku pracy i nie mieściło się w pojęciu warunków płacy.

Na postawie art.102 k.p.c., kierując się zasadami słuszności Sąd Rejonowy odstąpił od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego, wskazując iż to strona pozwana naraża powodów na wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie.

Pozwana złożyła zażalenie na postanowienie zawarte w punktach 2, 4 i 6 wyroku z dnia 13 sierpnia 2015r. sygn. IV P 3490/14 zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego poprzez zastosowanie art. 102 k.p.c. i w konsekwencji odstąpienie od obciążenia powodów obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego, pomimo braku spełnienia przesłanek do zastosowania niniejszego przepisu oraz wnosząc o zmianę zaskarżonego orzeczenia w punktach 2, 4 i 6 przez zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kwot po 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm prawem przepisanych.

W treści zażalenia skarżąca, powołując się na art. 98 k.p.c., nie zgodziła się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż to strona pozwana naraża powodów na wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie, co według Sądu stanowi wystarczające przesłanki zastosowania art. 102 k.p.c. jako podstawy nieobciążania powodów kosztami procesowymi, jako stronę przegrywającą. Przyjmując bowiem takie założenie można by uznać, iż art. 102 k.p.c. musiałby mieć zastosowanie w każdym przypadku, w którym Sąd oddalałby powództwo, gdyż praktycznie w każdej sprawie w której kierowany jest pozew do Sądu to „pozwany naraża powoda na wniesienie powództwa”.

Pozwana wskazała, iż kwestia, że uprawnienia powodów do bezpłatnego węgla nie stanowią treści stosunku pracy i w związku z tym nie było konieczności dokonywania wypowiedzeń, budzi poważne i uzasadnione wątpliwości także w orzecznictwie sądowym. Powołała się przy tym na wyrok Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach z dnia 24 marca 2015r. (sygn. akt VII P 3726/14) wraz z uzasadnieniem, w którym Sąd ten w sprawie o identycznym stanie faktycznym i prawnym uznał, iż pozwana miała podstawy do dokonania wypowiedzeń warunków pracy i dokonała wypowiedzeń prawidłowo, a przyczyna oddalenia powództwa w tej sprawie było to, iż w ocenie Sądu wypowiedzenie było zasadne i zgodne z prawem. Sąd Rejonowy w Katowicach oddalając powództwo w identycznej sprawie, zasądził od powodów zwrot kosztów postępowania. Powyższe orzeczenie utwierdzało pozwaną w przekonaniu, że jej postępowanie było prawidłowe, w związku z czym dokonała wypowiedzeń warunków pracy kierując się wolą uregulowania tej kwestii w sposób w pełni zgodny z obowiązującymi przepisami.

Pozwana podniosła nadto, iż regułą w postępowaniu cywilnym jest zasada odpowiedzialności za wynik procesu określona w art. 98 k.p.c., a samo oddalenie powództwa potwierdza, iż działania pozwanej były prawidłowe i zgodne z prawem, tym samym pozwana w żaden sposób nie narażała powodów na wytoczenie powództwa. Powodowie natomiast korzystali z pomocy prawnej zapewnionej przez reprezentujący ich związek zawodowy tym samym mieli możliwość dokonania oceny swego roszczenia i zweryfikowania jego zasadności.

Pozwana zarzuciła, że Sąd Rejonowy w uzasadnieniu wyroku nie wyjaśnił szczegółowo jakie okoliczności przesądziły o zastosowaniu art. 102 k.p.c. Pozwana podkreśliła, że przepis art. 102 k.p.c. ma charakter wyjątkowy i nie może być interpretowany rozszerzająco, a w niniejszym przypadku nie zachodzą jakiekolwiek okoliczności uzasadniające odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania. Nie jest bowiem szczególnie uzasadnionym przypadkiem w rozumieniu art. 102 k.p.c. subiektywne przekonanie o słuszności roszczenia. Zastosowania tego przepisu nie uzasadnia również sytuacja materialna powodów. Nadto Sąd Rejonowy oddalając powództwo w całości wskazał, iż powodowie nie udowodnili zasadności swego roszczenia, a tym samym żądanie powodów nie było słuszne a skoro tak, to brak było również podstaw do odstąpienia od obciążania powodów kosztami postępowania z powoływaniem się na zasadę słuszności.

Sąd Okręgowy w Gliwicach zważył:

Zażalenie pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy odstąpił od obciążania powodów kosztami zastępstwa procesowego – na podstawie art. 102 k.p.c., wskazując zwięźle, iż kierował się zasadami słuszności, gdyż to strona pozwana narażała powodów na wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy zgadza się z twierdzeniem pozwanej, że regułą w postępowaniu cywilnym jest zasada odpowiedzialności za wynik procesu określona w art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Zgodnie natomiast z treścią art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Powyższy przepis stanowi wyjątek od reguły ponoszenia kosztów procesu przez stronę przegrywającą.

Sąd nie jest zobligowany do zastosowania art. 102 k.p.c., ale posiada taką możliwość, po rozważeniu całokształtu okoliczności sprawy. Sądy posiadają bowiem swobodę kształtowania orzeczeń o kosztach procesu, a więc i kosztach zastępstwa procesowego, samodzielnie decydują czy na gruncie konkretnej sprawy zachodzą owe "szczególne okoliczności" o jakich mowa w powoływanym wyżej przepisie, pozwalające na odstąpienie od obciążania strony przegrywającej kosztami postępowania.

W postanowieniu z dnia 24 października 2013r. sygn. IV CZ 61/13 (LEX nr 1389013) Sąd Najwyższy wskazał, iż hipoteza przepisu art. 102 k.p.c., odwołująca się do występowania "wypadków szczególnie uzasadnionych", pozostawia

sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu.

W ugruntowanym w tym zakresie orzecznictwie Sąd Najwyższy wskazał również, że „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu jak i fakty leżące na zewnątrz procesu zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego” (vide postanowienie z 14 stycznia 1974r., II CZ 223/73, LEX nr 7379, postanowienie Sądu Najwyższego z 13 października 1976r. sygn. IV Pz 61/76, LEX nr 7856, postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 1981r. sygn. IV Pz 11/81, LEX nr 8307, postanowienie Sądu Najwyższego 17 kwietnia 2013r. V CZ 132/12, LEX nr 1341732).

Taką wyjątkową okolicznością nie jest w niniejszym postępowaniu charakter sprawy, tj. fakt, że powodowie wywodzą swoje roszczenie ze stosunku pracy. Ustawodawca nie przewidział bowiem w zakresie postępowania odrębnego jakim jest postępowanie w sprawach z zakresu prawa pracy, żadnych przepisów szczególnych dotyczących zwrotu kosztów zastępstwa procesowego strony przeciwnej, gdy stroną przegrywającą jest pracownik. Pracodawca czy też inny podmiot pozwany przez pracownika ma bowiem pełne prawo do reprezentacji przez profesjonalnego pełnomocnika, a ten z kolei do stosowanego wynagrodzenia z tego tytułu. Brak bowiem normatywnej podstawy szczególnego uprzywilejowania pracownika w przypadku, gdy jest on stroną przegrywającą proces.

Należy również zgodzić się ze stroną pozwaną, że w sprawie niniejszej powodowie nie wykazali w toku postępowania przed Sądem Rejonowym okoliczności świadczących o ich złej sytuacji majątkowej lub życiowej, która uzasadniałaby całkowite zwolnienie ich z ponoszenia kosztów procesu.

Sąd Okręgowy podziela natomiast ocenę Sądu I instancji, iż pozwana dała powodom podstawę do wytoczenia powództwa. Niezależnie bowiem od tego, czy uznać za Sądem Rejonowym, że wypowiedzenie powodom prawa do deputatu węglowego dla emerytów i rencistów było bezprzedmiotowe, gdyż pozwana wypowiedziała powodom prawo do świadczenia, które nie stanowi elementu treści stosunku pracy, czy też – jak twierdzi pozwana powołując się na wyrok Sądu Rejonowego Katowice – Zachód w Katowicach z dnia 24 marca 2015r. (sygn. akt VII P 3726/14), pozwana miała podstawy do dokonania wypowiedzeń warunków pracy i dokonała wypowiedzeń prawidłowo – faktem jest że pozwana dokonała wypowiedzenia powodom warunków pracy i płacy w tym zakresie. Tym samym, skoro powodowie otrzymali wypowiedzenia zmieniające, mieli pełne prawo do wytoczenia powództwa.

Sąd Okręgowy zwraca także uwagę, iż powództwa w sprawie niniejszej zostały oddalone nie dlatego, iż Sąd Rejonowy przyznał rację pozwanej, odmawiając jednocześnie tej racji powodom. Sąd I instancji oddalił powództwa uznając, iż prawo do deputatu węglowego dla obecnych pracowników a przysługujące przyszłym emerytom, rencistom, czy też osobom korzystającym ze świadczenia przedemerytalnego nie jest elementem stosunku pracy jaki łączy pozwaną z powodami, zatem pozwana nie mogła im tego prawa wypowiedzieć w trybie tzw. „wypowiedzenia zmieniającego”. Zatem mimo oddalenia powództw trudno uznać powodów w sprawie niniejszej za stronę przegrywającą sensu stricto.

Sąd Okręgowy wskazuje, iż orzeczenie Sądu Rejonowego nie jest dla powodów niekorzystne, gdyż wskazuje na bezprzedmiotowość dokonanych wypowiedzeń, a zatem strona powodowa nie składała apelacji od wyroku w niniejszej sprawie. Kwestia ta nie stanowi również przedmiotu rozpoznania w toku przedmiotowego postępowania zażaleniowego.

Mając zatem na uwadze całokształt okoliczności niniejszej sprawy oraz wskazując, że kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. została pozostawiona do uznania sądowi orzekającemu, należało uznać, iż zaskarżone orzeczenie o kosztach procesu w niniejszej sprawie jest prawidłowe.

Mając to na względzie, zażalenie oddalono na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 385 k.p.c.

(-) SSO Jolanta Łanowy (-) SSO Teresa Kalinka (-) SSO Grażyna Łazowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia